

Inarin kunta
Ympäristöyksikkö

Inarin ja Utsjoen yhteistoiminta-alueen tupakkalain valvontasuunnitelma 2018-19

Inarin kunnan sosiaali- ja terveyslautakunta, ympäristöjaosto

30.01.2018 § 10

Sisällys

1 JOHDANTO	3
2 KUNNAN TUPAKKALAIN JA LÄÄKELAIN MUKAISET VALVONTATEHTÄVÄT	4
2.1 Vähittäismyyntipakkauksien valvonta	4
2.2 Tuotevalvonta.....	5
2.3 Markkinointikiellon valvonta.....	5
2.4 Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	5
3 VALVONTASUUNNITELMA	6
3.1 Tarkastus.....	6
3.2 Riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	7
3.3 Valvonnassa käytettävät menetelmät	8
3.4 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi.....	9
3.5 Resurssit.....	9
4 VALVONNAN MAKSULLISUUS	9
5 TUPAKKALAIN VALVONNAN PAINOPISTEET	10
5.1 Tupakointikiellot ja –rajoitukset.....	10
5.2 Tupakkalain alaisten tuotteiden myynti ja markkinointi	10
5.3 Valvontaprojekti 2018.....	11

1 JOHDANTO

Tupakkalaissa säädetään toimenpiteistä, joilla pyritään tupakointia vähentämällä ehkäisemään niiden terveysvaarojen ja -haittojen syntymistä, joita tupakointi aiheuttaa tai joiden syntymisalttiutta se lisää. Lain tarkoituksena on vähentää ympäristön tupakansavulle altistumista kaikissa ikäryhmissä.

Läkelain muutoksen tarkoituksena on parantaa itsehoitoon tarkoitettujen nikotiinivalmisteiden saatavuutta ja siten edistää tupakasta vieroitusta. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen itsehoitovalmisteiden luvanvarainen myynti on mahdollista tupakkaa myyvissä kaupoissa, huoltoasemilla ja kioskeissa apteekkien lisäksi. Valmisteita saadaan myydä kaupoissa kunnan myöntämän luvan perusteella valvotusti yli 18-vuotiaille.

Valvira laatii tupakkalain toimeenpanon ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman. Valvontaohjelmassa on otettava huomioon ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa asetetut ympäristöterveydenhuollon yhteiset tavoitteet.

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteena on

- yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä
- valvontaa suuntaavien painopisteiden avulla kohdistaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään tupakka-lain tavoitteiden toteutumista.

Kunnan valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat tupakkalaki ja tupakkalain valtakunnallinen valvontaohjelma.

Tupakkalaki 84 §

Kunta laatii ja hyväksyy tupakkalain noudattamisen säännöllistä valvontaa koskevan tupakkalain valvontasuunnitelman (jäljempänä valvontasuunnitelma). Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Tämä suunnitelma on laadittu Inarin ja Utsjoen kuntien tupakkalain valvontasuunnitelmaksi vuosille 2018-19. Suunnitelmaan on sisällytetty myös läkelain mukainen nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta kaupoista.

Suunnitelma perustuu mm. seuraaviin oikeusohjeisiin:

- Tupakkalaki 549/2016
- Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2015-2019, *päivitys 2018-19*
- Läkelaki (395/1987) ja sen 1.2.2006 voimaan tullut muutos (§: t 54a-54d)

2 KUNNAN TUPAKKALAIN JA LÄÄKELAIN MUKAISET VALVONTATEHTÄVÄT

Tupakkalain 8 §:n mukaan kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi. Kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
- 2) tässä laissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Jos kunta valvontatehtävässään havaitsee alueellaan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaista toimintaa, kunta voi kieltää tällaisen toiminnan (tupakkalaki 96 §).

Valviralla ja kunnalla on osittain päällekkäinen toimivalta valvoa tupakkalain alaisia tuotteita sekä niiden vähittäismyyntipakkauksia ja markkinointia (TupL 6 § ja 8 §). Valviran ja kunnan tekemän valvonnan välinen työnjako riippuu siitä, mitä em. seikoista valvotaan.

Valviran ja kunnan välisellä toimivalla työnjaolla varmistetaan, että

- tupakkalain alaisia tuotteita ei markkinoida paikallisesti tai valtakunnallisesti,
- markkinoille ei pääse tupakkalain vastaisia tuotteita ja
- markkinoille jo mahdollisesti päässeet säännösten vastaiset tuotteet eivät päädy kuluttajien saataville.

Inarin ja Utsjoen kunnan yhteistoiminta-alueella tupakkalain ja lääkelain mukaisista tehtävistä huolehtii Inarin kunnan määräämä toimielin, joka on Inarissa ja Utsjoella Inarin kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan ympäristöjaosto

2.1 Vähittäismyyntipakkauksien valvonta

Kunnan osalta toimivalta vähittäismyyntipakkausten valvontaan seuraa tupakkalain 6 §:ssä säädetystä kunnan tehtävästä valvoa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä sekä tupakkalain 31 §:ssä säädetystä vähittäismyyntipakkauksia koskevasta yleissäännöksestä. Yleissäännöksen mukaan tupakkalain alaisia tuotteita saa myydä ja muutoin luovuttaa kuluttajille ainoastaan tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä asiaa koskevan EU:n lainsäädännön mukaisissa vähittäismyyntipakkauksissa.

Kunta valvoo, että tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikoissa myytävien tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset ovat säännösten mukaisia. Mikäli kunta havaitsee myynnissä olevan vähittäismyyntipakkauksia, joiden säännöstenmukaisuus on kyseenalainen tai jotka ovat ilmeisen lainvastaisia, on siitä ilmoitettava viivytyksettä Valviralle. Kunta huolehtii lisäksi siitä, että vähittäismyyjä ei jatka ilmeisen lainvastaisen tuotteen myyntiä kuluttajille.

2.2 Tuotevalvonta

Kunnan osalta toimivalta tupakkalain alaisten tuotteiden valvontaan seuraa tupakkalain 6 §:ssä säädetystä kunnan tehtävästä valvoa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä sekä tupakkalain luvuista 3 ja 4, joissa säädetään tuotteiden vaatimuksista. Tupakkalaissa säädetään, ettei kuluttajille saa myydä tai muutoin luovuttaa tuotteita, jotka eivät täytä 3 ja 4 luvuissa säädettyjä vaatimuksia.

Kunta ei tee varsinaista tuotevalvontaa, vaan valvoo yleisellä tasolla, esimerkiksi vähittäismyyntipakkauksista tehtävin havainnoin, että myynnissä olevat tuotteet täyttävät tupakkalain tuotteille säädetyt vaatimukset. Näin ollen kunta valvoo käytännössä esimerkiksi sitä, ettei myynnissä ole savuketta tai kääretupakkaa, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku. Jos kunta havaitsee tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikassa tuotteita, joiden säännösten mukaisuus on kyseenalainen tai jotka ovat ilmeisen lainvastaisia, on siitä ilmoitettava välittömästi Valviralle. Kunta huolehtii lisäksi siitä, että vähittäismyyjä ei jatka ilmeisen lainvastaisen tuotteen myyntiä kuluttajille

2.3 Markkinointikiellon valvonta

Kunta valvoo, ettei tupakkalaissa olevaa markkinointikieltoa rikota sen alueella. Esimerkiksi paikallislehdessä tai paikkakunnalla kotitalouksiin jaettavissa julkaisuissa olevaan markkinointiin voidaan puuttua tehokkaasti kunnan huomautuksin. Kunta voi tarvittaessa kieltää toiminnan tupakkalain 96 §:n mukaisesti ja asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon (TupL 105 §).

Tehokkaan valvonnan edellytys on, että Valvira saa mahdollisimman nopeasti tiedon markkinointitoimista, jotka on toteutettu laaja-alaisesti. Kunnan tupakkalakia valvovan viranomaisen onkin ilmoitettava havainnoistaan viivytyksettä Valviralle. Samalla on selvitettävä, missä ja milloin markkinointia on toteutettu, sekä annettava mahdolliset tiedot markkinoinnin toimeenpanijasta tai tilaajasta.

2.4 Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Lääkelain säännöksiin (54 a–54 d §: t) mukaan kunta valvoo alueellaan nikotiinivalmisteiden kaupoista tapahtuvaa myyntiä. Kunnan tulee omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella tarkastaa nikotiinivalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvoa nikotiinivalmisteiden myyntiä. Kunnan on myönnettävä kirjallisesta hakemuksesta lupa nikotiinivalmisteiden myyntiin, jos hakija täyttää lääkelain edellytykset säilyttää ja myydä nikotiinivalmisteita. Kunnan on ilmoitettava luvan antamisesta ja myynnin lopettamisesta Fimealle (ent. Lääkelaitos). Mikäli myyntitoiminta on tarkastuksessa tai muutoin havaittu lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaiseksi, kunnan tulee kieltää toiminta sekä asettaa määräaika, jonka kuluessa säännösten vastainen toiminta on lopetettava.

3 VALVONTASUUNNITELMA

Tupakkalain valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat tupakkalaki ja tupakkalain valtakunnallinen valvontaohjelma.

Tupakkalaki 84 §

Kunta laatii ja hyväksyy tupakkalain noudattamisen säännöllistä valvontaa koskevan tupakkalain valvontasuunnitelman (jäljempänä valvontasuunnitelma). Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Valvontasuunnitelman tavoitteena on lisätä tupakkalain ja lääkelain mukaisen valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua.

Tupakkalain mukaista suunnitelmallista valvontaa yksinkertaistettiin ohjelmakauden 2015-2019 alussa. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettiin tuolloin sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tällaisia kohdetyyppejä ovat muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat

Tupakkalain säännöllistä valvontaa voi olla esimerkiksi:

- tupakointitilojen valvonta
- tupakka- ja nikotiinituotteiden myyntipaikkojen ja myynnin valvonta
- tupakointivälineiden myynnin valvonta
- tupakan, tupakkatuotteen, tupakkajäljitelmän ja tupakointivälineiden mainonnan ja muun myynninedistämistoiminnan valvonta

Ei-suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvat toiminnot, jotka eivät edellytä erillistä lupaa tai ilmoitusta kuten kasviperäisten tuotteiden, sähkösavukelaitteiden, tupakan vastikkeiden (esim. nikotiinittomat sähkösavukenesteet, yrttinuuska) ja tupakointivälineiden myynti.

3.1 Tarkastus

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluviin kohteisiin tehdään tarkastuksia ja uusintatarkastuksia. Tarkastus on suunnitelmalliseen valvontaan kuuluva pääsääntöisesti ennalta sovittu tarkastus. Tarkastus voidaan tehdä myös ennalta ilmoittamatta, mikäli se on tupakkalain tai lääkelain mukaisen nikotiinivalmisteiden myynnin valvonnan toteutumisen kannalta perusteltua. Jos tarkastuksessa havaitaan säännösten vastaista toimintaa, kunnan tulee kieltää säännösten vastainen toiminta sekä asettaa määräaika, jonka kuluessa toiminta on lopetettava. Säännölliseen valvontaan liittyvä uusintatarkastus voi olla ennakolta sovittu tai ennalta

ilmoittamaton. Uusintatarkastuksella varmistetaan, että kohteen toiminta on saatettu tupakkalain mukaiseksi. Tarkastuskäyntejä tehdään virka-aikana, mutta myös virka-ajan ulkopuolella iltaisin ja viikonloppuisin esimerkiksi yökerhoihin.

Tarkastus ja uusintatarkastus sisältävät tarkastukseen valmistautumisen kohteeseen, tarkastuksen suorittamisen, tarkastuskertomuksen laatimisen. Lisäksi tarkastukseen voi sisältyä havaituista epäkohdista ilmoittamisen aluehallintovirastolle, rakennusvalvontavirastolle tai poliisille. Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi toimijalle ja muille mahdollisille asianosaisille. Tarkastuskertomus laaditaan aina, vaikka tarkastettavassa kohteessa asiat olisivatkin kunnossa.

Tarkastuksissa käytetään Valviran syksyllä 2017 julkaisemia tarkastuslomakkeita:

- 1) Tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikan tarkastuslomake
- 2) Tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastuslomake

Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkojen tarkastuksessa on noudatettava hallintolain 39 §:n menettelytapasäännöksiä. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaista toimintaa, kunnan tulee kieltää toiminta sekä asettaa määräaika, jonka kuluessa säännösten vastainen toiminta on lopetettava. Jos toimintaa ei ole korjattu määräajassa taikka jos kiellossa mainittua säännösten vastaista menettelyä on jatkettu tai jos säännösten vastainen toiminta on uudistettu asetetun määräajan jälkeen, kunta voi peruuttaa nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiluvan määräajaksi tai kokonaan. Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen on ainoa hallinnollinen seuraamus ja kunnalla on siinä harkintavaltaa. Lääkelaisissa ei ole säädetty vastaavista valvontaviranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista kuten elintarvikelaissa ja laissa tupakoinnin vähentämiseksi. Nikotiinivalmisteiden säilytykseen kuuluu erityisesti niiden lämpötilaketjun ja viimeisen myyntipäivän seuranta. Myynnin valvontajärjestelyihin kuuluu se, miten valmisteet sijoitetaan myymälässä ja miten myynnin ikäraja huolehditaan.

Inarin ja Utsjoen kunnissa tupakkalain mukaista suunnitelmallista valvontaa ja lääkelain mukaista nikotiinivalmisteiden myynnin valvontaa kaupoista tehdään elintarvikevalvontasuunnitelman ja terveydensuojeluvalvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä.

3.2 Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevat kohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että oleellisimmat tupakkalain näkökohdat tulevat tarkastuksissa huomioiduksi.

Mikäli kohteelle ei ole tehty riskinarviointia, niin tarkastustiheys määritellään seuraavan taulukon mukaan:

Taulukko 1. Tupakkalain mukaisten kohdetyyppien tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika.

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Tarkastus- tiheys/vuosi
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,3
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	0,5
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	0,5

Riskinarvioinnin perusteella tupakointikieltojen ja -rajoitusten kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää tarpeelliseksi katsotulla määrällä. Vähimmäistarkastustiheys on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein.

Inarin ja Utsjoen kunnan yhteistoiminta-alueella on vain kaksi tupakointitilallista valvontakohdetta, joten riskinarviota ei ole katsottu tarpeelliseksi tehdä. Suunnitelmallista valvontaa tehdään yo. taulukon mukaisesti.

3.3 Valvonnassa käytettävät menetelmät

Tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden savua tai höyryä, jos se on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Jos tarkastusta suorittavalla henkilöllä on jokin hajuainestin toimintaan vaikuttava sairaus tai haitta, on tarkastukseen osallistuttava myös sellaisen viranhaltijan, jolla ei ole hajuainestin toimintaan vaikuttavaa sairautta tai haittaa.

Aistinvarainen arviointi tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa on suositeltavin menetelmä savun tai höyryn havainnointiin, sillä nykyiset mittausmenetelmät niiden havaitsemiseksi ovat rajalliset. Savun tai höyryn kulkeutumista voidaan lisäksi selvittää merkkiainetutkimuksella.

Tupakkalain myyntiä ja markkinointia koskevien säännösten valvontaan ei yleensä liity näytteenottoa, mutta se on kuitenkin tietyissä tilanteissa mahdollista.

Ilman savupitoisuuden mittaus aktiivikeräyksenä vaatii perehtymistä näytteenottoon sekä näytteenottolaitteiston ja näytekeräimen hankkimista tarkastusta varten etukäteen esimerkiksi Työterveyslaitokselta. Tarkastukseen mahdollisesti sisältyvästä näytteenotosta aktiivikeräimellä noudatetaan Työterveyslaitoksen ohjeita.

Kuntien valvontaresurssien tarkoituksenmukaisen käytön kannalta on tärkeää, että aktiivikeräysmenetelmän käyttöön turvaudutaan vain poikkeustilanteissa, joissa aistinvaraista arviointia tai merkkisavututkimusta ei voida käyttää tai viranomaisen oman harkinnan mukaan

epäselvissä ja riitatilanteissa. Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti voidaan ensisijaisesti tehdä päivällä normaalina virka-aikana, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola.

3.4 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Tupakkalain valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan valvontavuotta seuraavan vuoden alussa osana ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa Inarin sosiaali- ja terveyslautakunnan ympäristöjaostossa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja siten suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Muita arviointikriteereitä ovat valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Arvioinnissa tarkastellaan myös erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytettyä aikaa ja verrataan sitä suunniteltuun ajankäyttöön. Toteutumisen arvioinnissa esitetään arvio voimavarojen riittävydestä suhteessa tarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan sekä kuinka paljon voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin. Arviointi lähetetään Lapin aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä osana ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia (VYHA).

3.5 Resurssit

Kunnan on varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi myös muuhun tupakkalain valvontaan.

Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi

- valitukset tai ilmiannot, jotka koskevat mm. tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, markkinointi-, esilläpito- tai tupakointikieltojen rikkomista.
- vähittäismyyntilupahakemusten käsittely
- asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely
- toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana.

On hyvä huomioida, että suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensi-sijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla on epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta.

4 VALVONNAN MAKSULLISUUS

Tupakkalain mukainen valvonta on maksullista. Valvontaa koskevat maksut perustuvat

- myyntiluvan tai -ilmoituksen käsittelyyn
- myyntiluvan haltijaan tai -ilmoituksen tekijään kohdistuvaan vuosittaiseen valvontamaksuun

Tupakkalain mukaan kunta perii vuosittain hyväksymänsä taksan mukaisen, myyntipistekohtaisen valvontamaksun siltä, jolla on uuden tai vanhan tupakkalain nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa, sekä siltä, joka on tehnyt uuden tupakkalain mukaisen tukkumyynti-ilmoituksen. Valvontamaksu on Inarin ja Utsjoen yhteistoiminta-alueella 90 euroa myyntipistettä kohden. Kaikki tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset katetaan vuosittaisista myynnin valvontamaksuista saaduilla tuloilla. Muu tupakkalain mukainen valvonta on näin ollen maksutonta.

Maksullisuutta käsitellään myös ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valvontasuunnitelmassa.

5 TUPAKKALAIN VALVONNAN PAINOPISTEET

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet tarpeet. Kunta huomioi valvontasuunnitelmaa laatiessa valvontaohjelmakauden 2015-2019 painopistealueet, joiden tarkoituksena on edesauttaa tupakkalain ja tupakkapolitiikan tavoitteiden toteutumista. Kunta itse määrittelee valvontasuunnitelmassaan, millä tavalla painopistealueet huomioidaan kunnan alueella tehtävässä tupakkalain valvonnassa.

Valvontaohjelman suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettuihin kohdetyyppeihin voidaan kohdistaa suunnitelmallista valvontaa silloin, kun valvontakohdetyyppi on valvontaohjelman painopistealueena. On edelleen suositeltavaa, että suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistuneiden kohdetyyppien osalta tupakkalain toteutumista valvotaan muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä.

Tupakkalain valvontaohjelmassa 2015-2019 painopistealueet määritellään erikseen tupakointikieltoihin ja –rajoituksiin sekä tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiin ja markkinointiin.

5.1 Tupakointikiellot ja –rajoitukset

Tupakointi on tupakkalain mukaan pääsääntöisesti kielletty sisätiloissa, jotka ovat yleisön, työntekijöiden tai asiakkaiden käytössä. Tupakointi voidaan kuitenkin sallia tällaiseen sisätilaan rakennetussa erillisessä tupakointitilassa, joka on hyväksytty tupakointiin maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Tupakointitila ei saa olla sellaisen sisätilan yhteydessä, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä. Ravintoloiden tupakointitilalle on säädetty tupakkalain 77 §:ssä lisävaatimuksia mm. tupakointitilan koon osalta.

Ravintoloiden tupakointitiloja koskeva sääntely tuli voimaan vuonna 2007. Vanhimmat tupakointitilat ovat näin ollen saavuttaneet 10 vuoden iän. Tupakointitilojen toimivuuden kannalta on olennaista, että tiloja on huollettu tarvittavin väliajoin. Ravintoloiden tupakointitilojen valvonnassa on olennaista kiinnittää huomiota tupakointitilan omavalvontavelvoitteiden toteutumiseen, laitteiston huoltoon sekä toimivuuteen. Tupakointilasta ei saa levitä savua niihin tiloihin, joissa tupakointi on kielletty. Ravintoloiden tupakointitilat ovat tämän vuoksi tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa painopistealueina vuosina 2018-2019.

5.2 Tupakkalain alaisten tuotteiden myynti ja markkinointi

Vuonna 2016 voimaan tulleen tupakkalain soveltamisala laajeni koskemaan tupakkatuotteiden lisäksi myös sähkösavukelaitteita, niissä käytettäviä nesteitä (nikotiinillisia ja nikotiinittomia) sekä poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita (esim. yrttisavukkeita, vesipiipputupakkaa).

Toiminnanharjoittajan näkökulmasta lakimuutos on lähtökohtaisesti tarkoittanut merkittäviä muutoksia toiminnan järjestämiseen, etenkin niiden tuotteiden osalta, jotka ovat tulleet uutena tupakkalain soveltamisalan piiriin. Tämän vuoksi tupakkalain valvontaohjelman painopistealueina myynnin ja markkinoinnin osalta ovat erikoisliikkeet, jotka myyvät lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita.

Toisena merkittävänä osa-alueena myynnin ja markkinoinnin kannalta ovat tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset. Uudessa tupakkalaissa vähittäismyyntipakkausten ominaisuuksia säädellään erittäin yksityiskohtaisesti. Muuttunut sääntely koskee pääsääntöisesti kaikkia uuden tupakkalain piirissä olevia tuotteita ja niiden vähittäismyyntipakkauksia. Vähittäismyyntipakkaukset ovatkin toisena painopistealueena vuosina 2018-2019 myynnin ja markkinoinnin valvonnassa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä niiden tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin, jotka ovat tulleet uutena tupakkalain soveltamisalan piiriin.

Taulukko 2 Tupakkalain valvonnan painopistealueet 2015 - 2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Tupakointikiellot ja -rajoitukset		Ulkoalueilla järjestettävät yleiset tilaisuudet		Ravintoloiden tupakointi-tilat	
Myynti ja mainonta	Tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmien mainonnallinen esillepano			Erikoisliikkeet sekä vähittäismyyntipakkaukset	

5.3 Valvontaprojekti 2018

Tupakkatuotteiden, -välineiden, -vastikkeiden vähittäismyynti – kevät 2018

Valvontaprojekti toteutetaan vähittäismyyntiluvallisissa elintarvikemyymälöissä. Tarkastuksella käydään läpi vähittäismyyntiin liittyvät asiat:

- myyntilupa ja ikärajaan liittyvät asiat
- mainonta
- vähittäismyyntipakkaukset (tupakkatuotteet, nikotiininesteet)
- vastikkeet (yrttisavukkeet, vesipiipputupakka)
- nikotiinikorvaustuotteiden myynti
- muut asiat (makuainekortit, -filtterit yms.)